

گزارش اولین کرسی ترویجی برگزار شده در آموزش و پرورش کمیته دستگاهی برگزاری کرسی‌های ترویجی و تخصصی

باسمه تعالی

گزارش اجمالی از جلسه برگزاری اولین کرسی ترویجی

کرسی ترویجی با عنوان «جستاری در بازسازی ماهیت پژوهش در آموزش و پرورش» رأس ساعت ۱۴ در روز چهارشنبه مورخ ۹۶/۱۱/۴ با تلاوت آیاتی چند از کتاب هدایت آغاز شد.

ابتدا آقای دکتر تورانی رئیس دبیرخانه ستادی برگزاری کرسی‌های ترویجی و تخصصی آموزش و پرورش و دبیر علمی جلسه برگزاری، ضمن ارائه گزارش شفاهی و اجمالی از برگزاری جلسات کمیته دستگاهی اظهار داشت که: بر اساس مصوبه جلسه هشتم، مقرر شد تا در چنین روزی کرسی ترویجی با ارائه آقای دکتر محمد حسنی برگزار شود و بر همین اساس امروز مفتخریم که در خدمت عزیزان هستیم.

سپس آقای دکتر محمد حسنی به ایراد سخن پرداخت. فهرستی از مهم‌ترین گزاره‌های مطرح شده در بیانات ابتدایی ایشان:

- از حاضرین و اساتید ناقد(آقایان دکتر صادق‌زاده، باقری و مهرمحمدی) و کمیته دستگاهی سپاسگزارم.
- این ارائه یک تجربه تأملی زیستی من است که ۴ سال درگیری ذهنی با آن دارم و در نشست‌های رسمی و غیر رسمی و تعاملات علمی خود به آن پرداخته‌ام.
- این دیدگاه یک مبنای پژوهشی دارد(پژوهش از روی علاقه) و به نوعی درباره آن نظرورزی داشته‌ام.
- روایت این تجربه در ۴ پرده ارائه می‌شود که به نوعی پرده‌برداری پدیدارشناخت‌گونه از چهره یک تجربه تأملی زیستی است.
- پژوهشگاه دو رسالت اساسی دارد:
۱. تولید علم در عرصه تعلیم و تربیت ۲. شناخت و حل مسائلی که آموزش و پرورش با آن درگیر است
- دو خاستگاه برای پژوهشگاه و بسترسازی مطلوب برای تحقق رسالت‌ها و اهداف آن مفروض است:
۱. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ۲. وزارت آموزش و پرورش
- بر پایه واقعیت موجود پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش، مرکزی دو تابعیتی به شار می‌رود. عقبه ساختاری پژوهشگاه در استان‌ها نسبت به گذشته دچار خدشه شده و ساختار فعلی محدود به چند پژوهشکده کوچک شده است.
- دو تابعیتی بودن پژوهشگاه، آن را با تعارضی ساختاری و کارکردی مواجه ساخته است. ساختار موجود با کارکرد(رسالت‌های دوگانه مفروض؛ به ویژه رسالت دوم)، هم‌خوانی ندارد.
- نشانه‌های این تعارض:
 - کاهش توان پاسخگویی به نیازهای پژوهشی و مطالبات نظام رسمی تعلیم و تربیت رسمی و عمومی در این باره
 - کاهش جایگاه و منزلت پژوهش در نظام رسمی تعلیم و تربیت رسمی و عمومی
 - مواجه نا کارآمد با چالش اساسی کاربست پژوهش‌ها

گزارش اولین کرسی ترویجی برگزار شده در آموزش و پرورش

کمیته دستگاهی برگزاری کرسی‌های ترویجی و تخصصی

- چون ملاک‌های ارتقای اعضای هیئت علمی و پژوهش‌گران در وزارت علوم تعریف و پی‌گیری می‌شود، ما شاهد گرایش به دانشگاه و استانداردهای آکادمیک در این حوزه هستیم.
- نتیجه این تعارض: «بحران هویت در پژوهشگاه»
- عوامل بحران هویت در پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش:
 - تأثیر بازگشتی (سنجش عملکرد بر پایه استانداردهای وزارت علوم)
 - تمرکز بر پارادایم اثبات‌گرایی، که در حوزه پژوهش‌های مربوط با تعلیم و تربیت، وافی مقصود نیست و نمی‌تواند پاسخگوی نیازها باشد (از صاحب‌نظران داخلی که روی این موضوع کار کرده‌اند، می‌توان از دکتر شعبانی یاد کرد).
- اکنون شاهد شکل‌گیری و حرکت تحول پارادایمی در حوزه پژوهش‌های تعلیمی و تربیتی هستیم. فلسفه عمل (و نه عمل‌گرایی) مورد توجه است. ما باید نسبت به این اتفاقات حساس باشیم.
- چه باید کرد؟
- باید کوچ پارادایمی داشته باشیم (انتخاب ناگزیر و ناگزیر).
- لوازم این کوچ چیست؟
 - در این زمینه دیدگاه جناب البوت به ما کمک می‌کند. چرخشی باید صورت پذیرد (البته این چرخش در مبانی نظری سند تحول مطرح شده است)؛ چرخش از تأکید بر پژوهش‌های آکادمیک و پژوهش درباره تعلیم و تربیت با رویکرد اثبات‌گرایی و حتی پسائبات‌گرایی به سمت پژوهش‌های عمل‌مدار تربیتی.
 - برون‌سپاری پژوهش‌های آکادمیک.
 - اصلاح ساختاری پژوهشگاه، از طریق مذاکره با مراجع رسمی و تصمیم‌گیر مانند شورای عالی انقلاب فرهنگی، وزارت علوم و ...).
 - ارتباط پویا و نظام‌مند پژوهشگاه با نهاد قانون‌گذار آموزش و پرورش (شورای عالی آموزش و پرورش).
 - ایجاد ساختار منعطف در گروه‌های پژوهشی.
- آقای دکتر تورانی ضمن تشکر مجدد از حضار و اساتید ناقد مدعو و آقای دکتر حسنی از استاد ناقد جناب آقای دکتر محمود مهرمحمدی درخواست کردند تا نقطه نظرات خود را بیان دارند.
- فهرستی از مهم‌ترین گزاره‌های مطرح شده در بیانات آقای دکتر مهرمحمدی:
- از تلاش آقای دکتر حسنی و زحمات دست‌اندرکاران برگزاری این کرسی و به جهت دعوت از اینجانب سپاسگزارم.
- من از فرمایشات دکتر حسنی متوجه نشدم که بالاخره نظر و پیشنهاد مشخص ایشان درباره حل به تعبیر ایشان معضل و مشکل دو تابعیتی بودن پژوهشگاه چیست؟
- کوچ پارادایمی که فرمودند چه ربطی به حل این مشکل دو تابعیتی بودن و یا به عبارت دیگر رفع مشکل بحران هویت در پژوهشگاه دارد؟
- از سوی دیگر مگر ما به تشکیل نهادها و مراکز علمی و پژوهشی مأموریت‌گرا معتقد و قائل نیستیم؟! مگر موارد مشابهی در دستگاه‌ها و وزارتخانه‌های دیگر نداریم و حتی در سراسر جهان موارد مشابه وجود ندارند؟! اعتقاد دارم فصل پرداختن به این مباحث تمام شده است.

گزارش اولین کرسی ترویجی برگزار شده در آموزش و پرورش

کمیته دستگاهی برگزاری کرسی‌های ترویجی و تخصصی

- من بین بحران هویت و شیفت یا کوچ پارادایمی ارتباط روشنی نمی‌بینم. در سطح جهان شاهد توازن در این حوزه(روش پژوهش) هستیم و نه کوچ! من به جای کوچ پارادایمی، رسیدن به یک نوع کثرت‌گرایی در روش پژوهش را می‌پسندم.
- مسئله دیگر اینکه تحول در حوزه عمل در پژوهشگاه را اعضای آن باید سبب شوند یا مدیران و یا ...؟!
- لوازمی که اشاره داشتند هرچند نکات خوبی هستند، ولی سوال این است که چه ربطی به کوچ پارادایمی که مطرح کردند دارد؟!

آقای دکتر تورانی ضمن تشکر از استاد ناقد جناب آقای دکتر مهرمحمدی و بیان نکات خویش پیرامون موضوع کرسی، از دیگر استاد ناقد آقای دکتر خسرو باقری درخواست کردند تا نقطه نظرات خود را بیان دارند.

فهرستی از مهم‌ترین گزاره‌های مطرح شده در بیانات آقای دکتر باقری:

- مگر عنوان وزارت آموزش و پرورش به نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی تغییر یافته است؟! این کاربرد قبل از تصویب و ابلاغ رسمی در متن علمی درست نیست.
- دو رسالتی که عنوان کردید در نگاهی تتوریک هم با هم در تعارض نیستند! فرض شما درباره ناسازگاری این دو رسالت یا کارکرد فرض درستی نیست(شاهد، تأسیس دانشگاه پژوهشی در برلین در آغاز قرن ۲۰ که بر اساس پژوهش حل مسائل و تولید علم را دنبال می‌کند).
- نشانه‌هایی که برشمردید از وجود تعارضی که اشاره داشتید حکایت نمی‌کند و با دو تابعیتی بودن پژوهشگاه و بیماری بحران هویت ربط منطقی ندارد(به کاستی‌های عملکردی بر می‌گردد).
- با فرض پذیرش تعارض راه حل مشخص شما چیست؟!
- اگر منظور شما از کوچ پارادایمی این است که نگرش کمی را رها کنیم و به نگرش کیفی(یا ترکیبی) روی آوریم، واقعاً با این تغییر مشکلات شما در پژوهشگاه حل شده و تمام می‌شود؟! نه حل نخواهد شد! مشکلات در حوزه(عالم) پژوهش در کشور ما خیلی بنیادی‌تر از این است. به عنوان نمونه، به معضل و یا بیماری صورت‌گرایی اشاره می‌کنم.

آقای دکتر تورانی ضمن تشکر از استاد ناقد جناب آقای دکتر باقری، از دیگر استاد ناقد آقای دکتر علیرضا صادق‌زاده درخواست کردند تا نقطه نظرات خود را بیان دارند.

فهرستی از مهم‌ترین گزاره‌های مطرح شده در بیانات آقای دکتر صادق‌زاده:

- از حضار، اساتید ناقد و آقای دکتر حسنی، ارائه کننده کرسی؛ سپاسگزارم.
- «شکاف بین نظریه و عمل» مورد توجه من است و از این زاویه به مشکل دو تابعیتی بودن پژوهشگاه و معضل بحران هویت در آن و حل مشکلات پژوهش در حوزه تعلیم و تربیت نگاه دارم.
- از نظر من **تحقیقات کاربردی**(ناظر بر اینجا و اکنون) به عنوان واسطه بین تحقیقات نظری(فرا زمانی و فرا مکانی) و عملی، راه حل مشکل است، البته منظور من حذف تحقیقات نظری و عملی نیست، آن‌ها در جای خود دارای اهمیت هستند.

آقای دکتر تورانی ضمن تشکر از استادان ناقد از دکتر حسنی درخواست کردند تا نقطه نظرات خود را پیرامون موارد مطروحه از سوی ناقدان بیان دارند. در ادامه آقای دکتر محمد حسنی در واکنش به اظهارات ناقدان، بخش دوم بیانات خود را ارائه داشت. در پایان جلسه بین حضار و آقای دکتر حسنی پرسش و پاسخ صورت پذیرفت.